

Begrunnelse av vedtak om forlengelse av tvungent psykisk helsevern

12.12.2022 (2022/3720)

Saken gjelder en kontrollkommisjons vedtak om forlengelse av tvungent psykisk helsevern, jf. psykisk helsevernloven § 3-3 og § 3-8.

Sivilombudet kom til at kontrollkommisjonens begrunnelse for fortsatt tvungent psykisk helsevern ikke oppfylte kravene til begrunnelse i forvaltningsloven § 25 og psykisk helsevernforskriften § 55 tredje ledd. Kommisjonens begrunnelse for at vilkårene for tvungent psykisk helsevern var oppfylt, var mangelfull. Det skulle videre fremgått av vedtaket hvilke faktiske forhold kommisjonen la til grunn, samt at det skulle vært redegjort for innholdet i regelen om bortfall av samtykkekompetanse i pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3.

Videre mente ombudet at det skulle fremgått av vedtaket at klagerens menneskerettslige anførsel hadde blitt sett og vurdert, jf. forvaltningsloven § 25 og § 34 andre ledd, samt kravene til god forvaltningsskikk.

Ombudet ba kommisjonen vurdere saken på nytt og begrunne vedtaket i samsvar med merknadene i denne uttalelsen.

Sakens bakgrunn

A (heretter klageren) har vært under tvungent psykisk helsevern uten døgnopphold ved voksenpsykiatrisk avdeling C (D sykehus) siden 2. mai 2021, jf. psykisk helsevernloven § 3-3, jf.

§ 3-5. Etter begjæring fra sykehuset, samtykket kontrollkommisjonen 21. april 2022 til forlengelse av tvungent vern i inntil ett år, jf. § 3-8 tredje ledd.

Klageren påklagde vedtaket om forlengelse av tvungent psykisk helsevern. Klagerens fullmektig anførte blant annet at flere av vilkårene for tvungent psykisk helsevern ikke var oppfylt og at tvungent vern ville innebære brudd på den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 8.

Kontrollkommisjonen kom til at vilkårene for tvungent psykisk helsevern var oppfylt og opprettholdt vedtaket om forlengelse, jf. psykisk helsevernloven § 3-3 og § 3-8.

Saken ble klaget inn til ombudet. I klagen hit anførte klageren at kontrollkommisjonens vedtak var uriktig og at begrunnelsen var mangelfull.

Våre undersøkelser

Etter en gjennomgang av klagen og de innhentede saksdokumentene, fant vi grunn til å undersøke enkelte sider ved kontrollkommisjonens vedtak. Vi spurte blant annet om kontrollkommisjonen mente begrunnelsesplikten i forvaltningsloven § 25, jf. § 33 og psykisk helsevernloven § 3-3 a var oppfylt i saken.

I svaret skrev kommisjonen at hovedvilkåret for tvungent psykisk helsevern var tilstrekkelig begrunnet i vedtaket. Når det gjaldt de øvrige vilkårene, erkjente kommisjonen at det skriftlige vedtaket ikke i tilstrekkelig grad synliggjorde den grundige drøftelsen som lå til grunn for vedtaket.

Vi spurte om kommisjonen hadde foretatt en selvstendig rettslig prøving av om vilkårene for tvungent psykisk helsevern var oppfylt i saken. På dette spørsmålet svarte kommisjonen at den hadde gjort en selvstendig og svært grundig vurdering.

På spørsmål om kommisjonen la til grunn sykehusets redegjørelse i sin helhet ved vurderingen av om vilkårene etter psykisk helsevernloven § 3-3 var oppfylt, svarte kommisjonen at den hadde lagt til grunn alle opplysningene som fremkom i klagemøtet.

Vi ba også kommisjonen redegjøre for om den hadde tatt stilling til anførslene klageren hadde fremsatt, herunder om fortsatt tvungent helsevern innebærer brudd på EMK artikkel 8. Kommisjonen svarte blant annet at forholdet til EMK var grundig vurdert, men erkjente at dette ikke hadde blitt nedfelt i vedtaket.

Klageren kom med merknader til kontrollkommisjonens svar. Klageren kommenterte blant annet at det fortsatt var uklart hvilke faktiske forhold som var lagt til grunn for vedtaket og at det ikke var mulig å vurdere om kommisjonens rettsanvendelse var korrekt.

Kommisjonen kommenterte klagerens merknader og skrev blant annet:

«Det fastholdes at behandlingen av saken er i samsvar med forsvarlig og betryggende saksbehandling, men dessverre har ikke våre grundige drøftinger kommet frem i vedtaket noe som vurderes å være en mangel ved selve vedtaket. Det er sentralt at et vedtak

begrunnes og dette er ikke er tilfelle hva gjelder det påklagede vedtaket. Dette beklages på det sterkeste og det vil ikke gjentas.»

Sivilombudets syn på saken

1. Innledning og avgrensning

Hovedspørsmålet for ombudet har vært om kommisjonens vedtak om forlengelse av tvungent psykisk helsevern er tilstrekkelig begrunnet, jf. forvaltningsloven § 25, jf. § 33, og psykisk helsevernforskriften § 55 tredje ledd. Saken har også reist spørsmål om kommisjonens vurdering av klagerens anførsler, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd andre punktum.

All bruk av tvang innenfor helsevesenet reiser grunnleggende etiske dilemmaer. På den ene siden står det offentliges ansvar for å yte nødvendig hjelp og unngå skade. På den andre siden står den enkeltes rett til vern av sin personlige integritet og selvbestemmelse. Tvungent psykisk helsevern er et svært inngripende tiltak og er et inngrep som er i legalitetsprinsippets kjerneområde. Det skal ikke forekomme uten at lovens vilkår er oppfylt. Dessuten medfører det – som ombudet kommer tilbake til – at kravene til begrunnelse er særlig strenge.

Undersøkelsene i denne saken er rettet mot kontrollkommisjonens saksbehandling og begrunnelse. Ombudet har ikke forutsetninger for å prøve rent medisinskfaglige vurderinger.

2. Rettslige utgangspunkter

Psykisk helsevernloven § 3-3 oppstiller vilkår for etablering og forlengelse av tvungent psykisk helsevern. Hovedvilkåret for tvungent psykisk helsevern er at pasienten har en «alvorlig sinnslidelse», jf. § 3-3 nr. 3. I tillegg er det vilkår om at etableringen av tvungent psykisk helsevern er nødvendig for å hindre at vedkommende på grunn av sinnslidelsen enten

- a. får sin utsikt til helbredelse eller vesentlig bedring i betydelig grad redusert, eller det er stor sannsynlighet for at vedkommende i meget nær framtid får sin tilstand vesentlig forverret, eller
- b. utgjør en nærliggende og alvorlig fare for eget eller andres liv eller helse.

Vilkåret i bokstav a kalles gjerne forverringsvilkåret, og er det aktuelle vilkåret i denne saken.

Videre er det et vilkår at pasienten mangler samtykkekompetanse, jf. § 3-3 nr. 4. Bestemmelsen viser til pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 hvor vilkårene for bortfall av samtykkekompetanse er nærmere regulert.

Tvungent psykisk helsevern må etter en helhetsvurdering framtre som den klart beste løsningen for pasienten, jf. psykisk helsevernloven § 3-3 nr. 7.

3. Kravene til begrunnelse

3.1 Forvaltningslovens alminnelige krav

Det følger av forvaltningsloven § 24 at enkeltvedtak skal grunngis. Begrunningsplikten er en helt sentral rettssikkerhetsgaranti, og ett av grunnkravene for å sikre at forvaltningen treffer forsvarlige avgjørelser. Kravet til begrunnelse bidrar til riktige og gode forvaltningsvedtak, effektiv overprøving, likebehandling og kan gi veiledning for senere saker. Begrunningsplikten bidrar dessuten til at forvaltningen ikke legger vekt på utenforliggende eller usaklige hensyn. Gode begrunnelser kan videre styrke tilliten til forvaltningen. En god begrunnelse bidrar til at partene skal kunne forstå og godta avgjørelsen og kunne vurdere hvorvidt det er grunn til å be om omgjøring, klage til overordnet organ eller bringe vedtaket inn for domstolene. Hensynet til en god og velfungerende forvaltning taler for at vedtak skal begrunnes og at begrunnelsen holder en viss standard. Ombudet viser for øvrig til forarbeidene til forvaltningsloven, NUT 1958:3, side 220-221.

Høyesterett uttalte følgende om formålet bak begrunnesplikten i Rt-2008-96:

«Hovedhensyn bak begrunnesplikten er at parter og domstolene skal ha mulighet for å etterprøve vedtaket, herunder at skjønnsutøvelsen er forsvarlig, samt å bygge opp under og vise at saksbehandlingen har vært forsvarlig.»

Forvaltningsloven § 25 fastsetter krav til begrunnelsens innhold. Det fremgår av § 25 første ledd at det i begrunnelsen skal vises til de regler vedtaket bygger på. Forvaltningen skal dessuten nevne «de faktiske forhold som vedtaket bygger på», jf. andre ledd. Som Bernt uttrykker det; «poenget med begrunnelsen er å fremheve de avgjørende og kritisk viktige opplysningene», Jan Fridtjof Bernt, Norsk Lovkommentar (Gyldendal rettsdata), note 708 til forvaltningsloven (sist hovedrevidert 6. desember 2017). Etter tredje ledd bør videre de hovedhensyn som har vært avgjørende ved det forvaltningsmessige skjønn nevnes.

Der det er tale om svært inngripende vedtak stilles det strenge krav, jf. blant annet Rt-2000-1066. Vedtak om tvungent psykisk helsevern er utvilsomt av en slik art. Dersom et vedtak ikke er begrunnet, eller begrunnelsen er mangelfull i henhold til forvaltningsloven §§ 24 og 25 eller særskilte begrunnelseskrav i særlovgivningen, vil dette kunne utgjøre en saksbehandlingsfeil. Manglende begrunnelse kan også tyde på at det foreligger materielle feil ved vedtaket. Lovligheten av et vedtak vil i enkelte tilfeller vanskelig kunne prøves hvis vedtaket ikke er tilstrekkelig begrunnet.

3.2 Psykisk helsevernlovens krav til begrunnelse

I særlovgivningen finnes det enkelte bestemmelser som presiserer eller skjerper forvaltningslovens alminnelige krav til begrunnelsens innhold. Kravene til begrunnelse i saker om tvungent psykisk helsevern har siden 1. september 2017 vært særskilt regulert i psykisk helsevernloven § 3-3 a. Det fremgår av Prop. 147 L (2015-2016) punkt 9.2.4 (side 38) at lovendringen var ment å klargjøre og skjerpe allerede eksisterende krav til begrunnelse og hva vedtaket skal inneholde.

I psykisk helsevernloven § 3-3 a er det krav om at vedtaket «skal» opplyse om «hvordan vilkårene for vedtaket, jf. §§ 3-2 og 3-3, er vurdert», jf. tredje ledd nr.1. Psykisk helsevernforskriften § 54 tredje ledd fastslår at kontrollkommisjonens avgjørelser «skal begrunnes». Vedtaket skal

inneholde de opplysningene som er opplistet i forskriftens § 55 tredje ledd bokstav a til e, blant annet de faktiske forholdene som har vært avgjørende for vedtaket, jf. bokstav c. Som Helsedirektoratet skriver i sitt rundskriv, IS-2016-6, må kontrollkommisjonen «begrunne konkret hvorfor de ulike vilkårene som oppstilles for det aktuelle vedtaket er oppfylt».

Ombudet legger for denne saken til grunn at kravene til begrunnelse i psykisk helsevernloven, psykisk helsevernforskriften og kravene som allerede følger av forvaltningslovens alminnelige krav til begrunnelse ved særlige inngripende vedtak, i all hovedsak er sammenfallende.

4. Kontrollkommisjonens begrunnelse

4.1 De faktiske forholdene vedtaket bygger på

Av kommisjonens vedtak fremgår det at den i klagebehandlingen hadde lagt vekt på «sykehusets skriftlige og muntlige redegjørelse for kontrollkommisjonen, klagers og advokatens innlegg og opplysninger i pasientens journal». I svaret på ombudets undersøkelse skrev kommisjonen at den hadde lagt til grunn alle opplysningene som fremkom i klagemøtet, og at det var tatt utgangspunkt i samtlige av de faktiske forholdene som ble anført.

Kontrollkommisjonen har plikt til å gjøre en selvstendig vurdering av hvilke fakta som legges til grunn i vedtaket. Det vises til ombudets uttalelse 24. september 2019 (SOM-2017-3495), der ombudet uttalte:

«Det følger av forvaltningsloven § 25 andre ledd at begrunnelsen for et enkeltvedtak skal angi «de faktiske forhold som vedtaket bygger på». I dette ligger det at det må fremgå hvilket relevant faktum forvaltningsorganet selv – i dette tilfellet SRF – har lagt til grunn som bevist, jf. også Woxholth, Forvaltningsloven – Kommentarutgave (5. utg. 2011) side 461. I tråd med ordlyden gjelder dette bare så langt det dreier seg om fakta som har betydning for vedtaket i saken. Forvaltningsloven § 25 stiller heller ikke krav om at forvaltningen må redegjøre for selve bevisvurderingen i begrunnelsen. Forvaltningsorganet som har ansvar for å fatte vedtaket, har likevel plikt til å foreta en selvstendig vurdering av hvilke fakta som skal legges til grunn som tilstrekkelig bevist.»

For å oppfylle begrunnelsesplikten etter forvaltningsloven § 25 andre ledd og psykisk helsevernforskriften § 55 tredje ledd bokstav c, må det fremgå av kommisjonens vedtak hvilke faktiske forhold det bygger på. Ombudet kan ikke lese ut av vedtaket hvilke faktiske forhold kommisjonen la til grunn for sine vurderinger. På bakgrunn av at sykehuset og klageren har ulike oppfatninger om flere av de faktiske forholdene, er det særlig viktig at det går frem av kommisjonens begrunnelse hvilket faktum de la til grunn for sitt vedtak. Manglene ved begrunnelsen skaper uklarhet om hvilke faktiske omstendigheter kommisjonen la til grunn.

Ombudet mener derfor at kommisjonens begrunnelse ikke oppfyller kravene i forvaltningsloven § 25 andre ledd og psykisk helsevernforskriften § 55 tredje ledd bokstav c om at det skal fremgå hvilke faktiske forhold vedtaket bygger på.

4.2 Begrunnelsen for at vilkårene for tvungent psykisk helsevern var oppfylt, jf. psykisk helsevernloven § 3-3

4.2.1 Innledning

I sitt vedtak gjennomgikk kontrollkommisjonen alle de nevnte vilkårene i psykisk helsevernloven § 3-3. Kommisjonen ga en generell beskrivelse av hvert vilkår, for så å konstatere at det var oppfylt, nærmest uten noen særlig nærmere begrunnelse. Kommisjonen ga følgende begrunnelse for at vilkåret om at pasienten har en «alvorlig sinnslidelse», jf. psykisk helsevernloven § 3-3 første ledd nr. 3, var oppfylt:

«Klager har diagnosen F20,0 Paranoid schizofreni. Kommisjonen anser at hovedvilkåret er oppfylt.»

Som begrunnelse for at tilleggskriteriet, i psykisk helsevernloven § 3-3 første ledd nr. 3 bokstav a eller b var oppfylt, skrev kommisjonen følgende:

«Sykehuset har påberopt forverring vilkåret. Kontrollkommisjonen vurderer at vilkåret er oppfylt.»

Kommisjonen skrev følgende i vurderingen av klagerens samtykkekompetanse, jf. psykisk helsevernloven § 3-3 nr. 4, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3:

«Det ble vist til at klager ikke har tatt lærdom av tidligere hendelser, hun har blitt dårligere og ser ikke ut til å forstå at dette har en sammenheng med sykdommen. Kontrollkommisjonen vurderer at klager mangler samtykkekompetanse.»

Om hvorvidt tvungent psykisk helsevern samlet sett fremstår som den klart beste løsningen for klageren, jf. psykisk helsevernloven § 3-3 nr. 7, skrev kommisjonen:

«Ut fra en helhetsvurdering, finner kommisjonen at tvang samlet sett fremstår som den beste løsningen for klager.»

4.2.2 Hovedvilkåret – alvorlig sinnslidelse

I svarbrevet hit hevdet kommisjonen at det var tilstrekkelig begrunnet i vedtaket at hovedvilkåret var oppfylt, men erkjente at det skriftlige vedtaket ikke i tilstrekkelig grad synliggjorde drøftelsene av de øvrige vilkårene som lå til grunn for vedtaket. I senere merknader har kommisjonen kommentert at det var en mangel ved vedtaket at de grundige drøftelsene de gjorde ikke kom frem av vedtaket og at det er sentralt at vedtak begrunnes, noe som ikke var tilfellet for vedtaket. Det er uklart for ombudet om denne kommentaren også gjaldt den begrunnelsen som var gitt for at hovedvilkåret var oppfylt, eller om den bare gjaldt de andre vilkårene.

Etter ombudets syn er ikke kommisjonens begrunnelse for at hovedvilkåret var oppfylt tilstrekkelig. Begrepet «alvorlig sinnslidelse» er en juridisk term som ikke motsvares av noen klar psykiatrisk diagnose, men ligger nær opp til det medisinske begrepet psykose, jf. Ot.prp. nr. 11 1998-1999 s. 77. På samme sted i forarbeidene står det:

«I faglitteraturen er psykososer vanligvis forklart som sinnsslidelser hvor det har utviklet seg en svekkelse av psykiske funksjoner av en slik grad at det griper sterkt inn i personens sykdomsinnsikt, evne til å møte dagliglivets krav og evne til å bevare kontakt med virkeligheten.»

Under henvisning til klagerens diagnose, anså kommisjonen vilkåret om at pasienten har en «alvorlig sinnslidelse» som oppfylt. Ut fra begrunnelsen i vedtaket, ser kommisjonen utelukkende ut til å ha lagt vekt på klagerens diagnose i vurderingen av om vilkåret var oppfylt. Ombudet er av den oppfatning at det kreves en konkret vurdering av om lovens vilkår er oppfylt, utover å hen vise til den medisinske diagnosen vedkommende har. Etter ombudets syn må også denne vurderingen gå frem av vedtaket. Ombudet mener derfor at kommisjonens begrunnelse av hovedvilkåret er mangelfull, og ikke oppfyller kravene i forvaltningsloven § 25.

4.2.3 Manglende samtykkekompetanse

Når det gjelder vilkåret om at pasienten mangler samtykkekompetanse, viser psykisk helsevernloven § 3-3 til pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3. Kriteriene for bortfall av samtykkekompetanse er regulert slik i pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 andre ledd:

«Samtykkekompetansen kan bortfalle helt eller delvis dersom pasienten på grunn av fysiske eller psykiske forstyrrelser, senil demens eller psykisk utviklingshemming åpenbart ikke er i stand til å forstå hva samtykket omfatter.»

Etter lovens ordlyd må det være «åpenbart» at personen ikke er i stand til å forstå hva samtykket omfatter. Bestemmelsen oppstiller et skjerpet beviskrav som er klart strengere enn det alminnelige kravet til sannsynlighetsovervekt.

Kommisjonen har korrekt henvist til pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 i sitt vedtak, men det nærmere innholdet i bestemmelsen ble ikke kort gjengitt eller omtalt, slik kommisjonen gjorde for de andre vilkårene etter psykisk helsevernloven § 3-3. Alvorlighetsgraden av saker om etablering og forlengelse av tvungent psykisk helsevern tilsier at kommisjonen må redegjøre for innholdet i reglene, herunder for det strenge beviskravet for manglende samtykkekompetanse («åpenbart»). Ombudet mener det er i strid med begrunnelsesplikten etter forvaltningsloven § 25 første ledd at det ikke er redegjort for innholdet i pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 andre ledd i vedtaket.

Ombudets uttalelse 22. oktober 2019 (SOM-2018-2278) gjaldt Fylkesmannens forståelse av dette beviskravet og begrunnelse for pasientens manglende samtykkekompetanse i en sak om tvangsmedisinering. Fylkesmannen hadde i vedtaket begrunnet konklusjonen om bortfall av samtykkekompetanse med at pasienten «ikke virker å forstå, anerkjenne, resonnerer eller kan ta et veloverveid valg for den aktuelle helsehjelpen». Ombudet mente formuleringen «ikke virker å forstå» tydet på at Fylkesmannen ikke hadde anvendt riktig beviskrav. Når det gjaldt kravene til begrunnelse for manglende samtykkekompetanse, kom ombudet til at det i et vedtak om tvangsmedisinering må redegjøres for de sentrale momentene i vurderingen og at hovedhensynene som har vært avgjørende for vurderingen av personens samtykkekompetanse må gjengis. Det må også komme frem at alle momenter av betydning har vært avveid og alle

momenter som med rimelighet kan reise tvil om forståelseevnen er bortfalt må omtales. Ombudet legger til grunn at det samme gjør seg gjeldende i vedtak om tvungent psykisk helsevern.

Kommisjonen begrunnet konklusjonen om bortfall av samtykkekompetanse med at klageren «ikke har tatt lærdom av tidligere hendelser, hun har blitt dårligere og ser ikke ut til å forstå at dette har en sammenheng med sykdommen». Som nevnt tidligere må kommisjonen redegjøre for de sentrale momentene som har vært avgjørende for vurderingen av personens samtykkekompetanse, og det må fremgå at momentene som er av betydning har vært avveid. Ombudet finner at dette ikke er gjort i vedtaket og at begrunnelsen derfor ikke oppfyller kravene i forvaltningsloven § 25.

Ombudet har for øvrig merket seg at formuleringen «ser ikke ut til å forstå» ligner på måten fylkesmannen hadde formulert seg i sitt vedtak, jf. overfor. Selv om dette ikke har vært en del av undersøkelsene i denne saken, vil ombudet likevel vise til SOM-2018-2278 om forståelsen av beviskravet i pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 annet ledd.

4.2.4 Øvrige vilkår

I svarbrevet hit erkjente kommisjonen at det skriftlige vedtaket ikke synliggjorde drøftelsene som lå til grunn for de øvrige vilkårene. Ombudet er enig med kommisjonen i at disse vilkårene ikke er godt nok begrunnet, og viser til at kommisjonen i vedtaket, uten at det ble begrunnet konkret, konstaterte at forverringsvilkåret var oppfylt og at tvang samlet sett fremstod som den beste løsningen for klageren. Manglene ved begrunnelsen av disse to vilkårene innebærer utvilsomt brudd på forvaltningsloven § 25.

4.2.5 Konklusjon – vilkårene for tvungent psykisk helsevern

På denne bakgrunn har ombudet kommet til at kommisjonens begrunnelse for at vilkårene for fortsatt tvungent psykisk helsevern var oppfylt, ikke oppfyller kravene til begrunnelse i forvaltningsloven § 25 og psykisk helsevernforskriften § 55 tredje ledd. Ombudet påpeker at den mangelfulle begrunnelsen gjør at det ikke er mulig for ombudet å vurdere om kommisjonen faktisk har gjort de vurderingene loven krever, og som kommisjonen mener den har gjort. Ombudet ber kommisjonen vurdere saken på nytt og begrunne vedtaket i samsvar med merknadene i denne uttalelsen.

4.3 Vurderingen av klagerens anførsler

Kommisjonen skal også vurdere synspunktene klageren kommer med, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd. Bestemmelsen oppstiller ikke noe generelt krav om at klageinstansens vurderinger av klagerens synspunkter skal fremgå av begrunnelsen i vedtaket. Heller ikke forvaltningsloven § 25 om begrunnelsens innhold krever at vedtaket redegjør for hvordan partens anførsler er vurdert. Selv om forvaltningen ikke er rettslig forpliktet til det, vil likevel alminnelige prinsipper om god forvaltningsskikk kunne tilsi at hovedtrekkene i vurderingen av klagerens anførsler fremgår av vedtakets begrunnelse, se Sivilombudets uttalelser 2. juli 2020 (SOM-2020-292) og 8. oktober 2018 (SOM-2017-1645).

En av klagerens anførsler var at fortsatt tvungent vern ville innebære brudd på EMK artikkel 8 og at kommisjonen skal ta stilling til en slik anførsel i klagesaksbehandlingen. I Helsedirektoratets rundskriv IS-2017-1 punkt 1.7.4 står det om psykisk helsevernloven § 6-4 femte ledd:

«Kontrollkommisjonen skal i klagesaksbehandling ta stilling til anførsler om brudd på menneskerettighetene og også ellers vurdere dette dersom forholdene i saken gir grunn til det».

I vedtaket gjenga kommisjonen kort noen av klagerens anførsler. Anførselen om brudd på EMK artikkel 8 er ikke nevnt, og det er heller ingenting i vedtaket som tilsier at kommisjonen tok stilling til den. I svaret til ombudet opplyste kommisjonen at den vurderte anførselen, men erkjente at dette helt klart «burde vært eksplisitt nevnt i vedtaket». Dette er ombudet enig i. Vedtak om tvungent psykisk helsevern er i kjernen av legalitetsprinsippet og menneskerettighetene, og som nevnt er det strenge krav til begrunnelsen av slike vedtak. Når dette sammenholdes med kommisjonens plikt til å vurdere klagerens menneskerettslige anførsler, mener ombudet at det i denne saken skulle fremgått av begrunnelsen at klagerens anførsel om brudd på EMK artikkel 8 hadde blitt vurdert, jf. forvaltningsloven § 25 og § 34 andre ledd, samt kravene til god forvaltningsskikk.

Konklusjon

Sivilombudet er kommet til at kontrollkommisjonens begrunnelse for fortsatt tvungent psykisk helsevern ikke oppfyller kravene til begrunnelse i forvaltningsloven § 25 og psykisk helsevernforskriften § 55 tredje ledd. Kommisjonens begrunnelse for at vilkårene for tvungent psykisk helsevern var oppfylt, er mangelfull. Det skulle videre fremgått av vedtaket hvilke faktiske forhold kommisjonen la til grunn, samt at det skulle vært redegjort for innholdet i regelen om bortfall av samtykkekompetanse i pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3.

Videre mener ombudet at det skulle fremgått av vedtaket at klagerens menneskerettslige anførsel hadde blitt sett og vurdert, jf. forvaltningsloven § 25 og § 34 andre ledd, samt kravene til god forvaltningsskikk.

Ombudet ber kommisjonen vurdere saken på nytt og begrunne vedtaket i samsvar med merknadene i denne uttalelsen. Ombudet ber om å bli orientert om utfallet av den nye behandlingen ved oversendelse av kopi av kommisjonens brev til klageren.

12.12.2022 (2022/3720)